

της φύσεώς του και της δρολογίας του βατόν μόνον εις τὸν στενώτερόν πως κύκλον τῶν περὶ τὰς θεωρητικὰς ζητήσεις ἀσχολουμένων, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν περὶ ταῦτα τὰ θέματα ἀσχολουμένων ἐκτίθενται αἱ σκέψεις ἄνευ αἰσθητοποιήσεώς των διὰ συγκεκριμένων παραδειγμάτων. Ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ ἀξιόπαινον προσπάθειαν ἀναλύσεως ἑνὸς σοβαροῦ θέματος φιλοσοφικῆς ὕφης καὶ ἀποτελεῖ τὴν καὶ ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς συμβολὴν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ προβλήματος τοῦτου βιβλιογραφίαν, συμβολὴν καθισταμένην προσιτὴν καὶ εἰς τὸ ἔξω τῆς χώρας μας ἀναγνωστικὸν κοινὸν διὰ τῆς εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν διατυπώσεως τῆς μελέτης ταύτης.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Dr. Walter de Sousa Medeiros, *Hipónax de Éfeso* : I Fragmentos dos Iambos,
Coimbra 1961, LXXXI+285 σελίδες.

Ἡ ἐν προκειμένῳ μελέτη ἀποτελεῖ ἐναίσιμον διδακτορικὴν διατριβὴν τοῦ συγγραφέως ὑποβληθεῖσαν εἰς τὴν Σχολὴν Γραμμάτων τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πορτογαλικῆς πόλεως Κοϊμβρας.

Εἰς τὸν πρόλογόν του ὁ συγγραφεὺς κρίνει ὅτι ὁ Ἴππῶναξ, ποιητὴς παράξενος, ρεαλιστὴς, χυδαῖος καὶ εἴρων, ἐκπροσωπεῖ μοναδικὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν καὶ ἀποτελεῖ παράδειγμα τοῦ ἑλληνοασιατικοῦ συγκρητισμοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἦθη, ἀναφέρει δὲ τὰς δυσμενεῖς περὶ αὐτοῦ κρίσεις τοῦ Δημητρίου ἐν τῷ περὶ ἔρμηνείας καὶ τῶν νεωτέρων Alfred Groiset—χονδροειδῆς οἶστρος καὶ ἔλλειψις λεπτότητος—καὶ τοῦ Wilamowitz—στίχοι πληβειακοὶ καὶ ποιητὴς πληβειακὸς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον.

Ἀναγνωρίζων ὁμως τὴν ἀνάγκην μιᾶς κριτικῆς ἀναθεωρήσεως τῆς ποιήσεως τοῦ Ἴππῶνακτος, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι μίᾳ ἐνημερωμένῃ ἔκδοσιν αὐτῆς, ἐκθέτει τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν μελετηθῇ ἀκριβῶς ἡ σύνθεσις τοῦ κειμένου, ἐλεγχθῇ ἡ αὐθεντικότης τῶν φερομένων ὡς Ἴππωνακτείων νόθων ἢ ἀμφιβόλων στίχων καὶ ἐκκαθαρισθῇ ἡ ἀβεβαιότης τῆς χειρογράφου παραδόσεως, ἐρευνηθῶσι δὲ τὰ ὑπὸ τῶν παπύρων προσκομιζόμενα στοιχεῖα.

Ὁ συγγραφεὺς διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερῶν προβλημάτων τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κειμένου, τῆς ἐπαληθεύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς διασαφήσεώς του ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὰς προγενεστέρας ἐργασίας τῶν Berg, Diehl—Beutler, Hiller · Crusius, Κροχ, τὰ παπυρικά ἀποσπάσματα τῆς Ὁξυρρύγχου καὶ συνεβουλεύθη τὰ στοιχεῖα τῆς ἐκδόσεως τοῦ R. Adrados καὶ ἄλλης πλουσιωτάτης βιβλιογραφίας ἐκτιθεμένης εἰς 31 σελίδας.

Εἰς τὴν ἐμπεριστατωμένην εἰσαγωγὴν του ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει ἀναλυτικώτερον τὰ προκύπτοντα διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἴππῶνακτος προβλήματα, ἥτοι πρῶτον ἐξετάζων τοὺς χωλιαμογράφους τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐμμέσου παραδόσεως ἐπιχειρεῖ νὰ διαγνώσῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐκδόσεως τῶν Ἴππωνακτείων ἰάμβων. Ἐπειτα ἀναλύει τὰς πηγὰς τῆς προελεύσεως τοῦ κειμένου. Ἐκ τῶν 184 ἀποσπασμάτων μόνον τὰ 53 προέρχονται ἐκ τῆς ἀμέσου παραδόσεως, τὰ δὲ 131 τὰ ἐρασιζόμεθα ἐκ τῆς ἐμμέσου, δηλ. ἐκ διαφόρων λεξικογράφων, γραμματικῶν, σχολιαστῶν καὶ παντὸς εἶδους συγγραφέων, ὡς τοῦ Πλουτάρχου, Ἀθηναίου, Στράβωνος, Ἐρωτιανοῦ, Χοιροβοσκοῦ, Ἀρποκρατίωνος, Ἡρωδιανοῦ, Διογένηος Λαερτίου, Πολυδεύκου, Εὐσταθίου, Τζέτζου, ἐκ διαφόρων Ἐτυμολογικῶν καὶ ἀρχαίων σχολίων. Περαιτέρω ἐλέγχων τὴν γνησιότητα τῶν ἀποσπασμάτων εὕρσκει ὅτι ἔχουν παρεισφρήσει πολλὰ ἀποσπάσματα νόθα καὶ καθορίζει ὡς ἀπαράδεκτα ἑννέα ἀποσπάσματα τῆς

ἐκδόσεως Bergk, τέσσαρα τῆς ἐκδόσεως Diehl - Beutler, τέσσαρα τῆς ἐκδόσεως Knox καὶ τρία τῆς ἐκδόσεως Adrados. Ἐπίσης ἐξετάζει καὶ τινὰ ἀποσπάσματα δυνάμενα νὰ ἀνήκουν εἰς ἄλλους ποιητὰς, ὡς τὸν Ἄρχιλοχον ἢ τὸν Καλλιμάχον καὶ ἄλλους ἀλεξανδρινούς μιμητὰς τοῦ Ἰπώνακτος. Ταῦτα κατατάσσονται εἰς τὰ ἀμφισβητήσιμα. Ἀκολουθῶς ἐκθέτει τὰ κριτήρια, ἅτινα ἠκολούθησε πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου προτιμήσας τὰς κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὀρθοτέρας γραφὰς τῶν λέξεων ἐκ τῶν πλειόνων τῆς παραδόσεως καὶ πῶς ἀντεμετώπισε τὰ ποικίλα προβλήματα τῆς ὀρθοτέρας γραφῆς αὐτῶν. Εἶτα ἐξηγεῖ τὸν τρόπον τῆς κατατάξεως τῶν ἀποσπασμάτων εἰς τὴν ἔκδοσίν του, π. χ. πρῶτον τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ἐμμέσου παραδόσεως, ἀκολουθῶς τὰ ἐκ παπύρων, εἶτα δύο γλωσσήματα ἐκ τοῦ Πολυδεύκου κλπ. καὶ τέλος τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ κριτικοῦ ὑπομνήματος καὶ τὰς ὑπὸ τὴν Πορτογαλικὴν μετάφρασιν παρατηρήσεις.

Εἰς ἐπόμενον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου ἐκτίθενται τὰ μαρτύρια περὶ τοῦ βίου, τοῦ ἥθους καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἰπώνακτος τὰ τε εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ εἰς λατινικὴν, ἐν δλω 54.

Τὸ ἐπόμενον τμήμα τοῦ βιβλίου ἀπὸ σελ. 11 ἕως 249 περιλαμβάνει τοὺς Ἰπωνακτεῖους λάμβους. Εἰς τὴν ἀριστερὰν σελίδα καταχωρίζεται ἡ μετάφρασις τῶν λάμβων εἰς πορτογαλικὴν γλῶσσαν καὶ κάτωθι τῆς μεταφράσεως διὰ μικροτέρων στοιχείων εἰς τὴν Ἰδίαν γλῶσσαν ποικίλαι παρατηρήσεις ἐρμηνευτικαὶ καὶ πληροφορικαὶ διὰ τὸ ὕφος, τὰς παραλλαγὰς τοῦ κειμένου τὰς ἀπαντωμένας εἰς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὰς ὑπὸ διαφόρων ἐρμηνευτῶν προταθείσας ἐρμηνείας.

Εἰς τὴν δεξιὰν σελίδα καταχωρίζεται τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τῶν λάμβων, κάτωθεν δὲ τὸ εἰς λατινικὴν κριτικὸν ὑπόμνημα διακρινόμενον εἰς τρεῖς ζώνας, τὴν πρῶτην, ἔνθα μνημονεύεται ἡ προέλευσις τοῦ ἀποσπάσματος μετὰ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸ κειμένου τῆς πηγῆς, τὴν δευτέραν, ἔνθα καταγράφονται αἱ ποικίλαι γραφαὶ τῶν διαφορῶν ἐκδοτῶν καὶ τὴν τρίτην, ἔνθα ἐκφέρονται πάσης φύσεως παρατηρήσεις καὶ πληροφορικαὶ, ἦτοι μνημονεύονται χωρὶα μὲ τὴν αὐτὴν λέξιν ἢ φράσιν ἢ ὁμοιάζουσαν, ἀπαντώμενα εἰς ἄλλους συγγραφεῖς, ἐπίσης καταχωρίζονται παρατηρήσεις λεξικογράφων καὶ ἀρχαίων σχολιαστῶν ἐρμηνευτικαὶ καὶ παρατίθενται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὀρθότητος τῆς ἐρμηνείας παραπομπαὶ εἰς ἐρμηνευτὰς ἄλλους καὶ συγγραφεῖς καὶ σχετικαὶ βιβλιογραφικαὶ ἐνδείξεις.

Ἡ πλουσιωτάτη ἐρμηνευτικὴ καὶ σχολιαστικὴ αὕτη ἐργασία τοῦ συγγραφέως ἔχει γίνε μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἐπιμονῆς καὶ φιλοπονίας καὶ εἶναι ἀξιολογώτατη προσφορά εἰς τὴν κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν Ἰπωνακτεῶν λάμβων.

Εἰς τὰ ἑλλειπτικά παπυρολογικὰ κείμενα ἐγένετο συμπλήρωσις ἐκ τῶν ἐμμέσων μαρτυριῶν ἢ ἐξ ἀναλόγων χωρίων τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ. Σημειωτέον ὅτι τινὰ τῶν παπυρικῶν ἀποσπασμάτων δὲν περιλαμβάνουσι εἰμὴ δύο μόνον γράμματα ἢ ὀλίγον περισσότερα καὶ ἀποτελοῦν πάμμικρα τεραχίδια χάρτου, ἐν τούτοις ὅμως καὶ ταῦτα εἶναι χρήσιμα καὶ δύνανται μελλοντικῶς νὰ συμβάλουν εἰς τὴν λύσιν σπουδαίων προβλημάτων, ὡς ἔχει ἀποδείξει ἡ παπυρολογικὴ πείρα. Ἐπίσης ἀρκετὰ ἀποσπάσματα προερχόμενα ἐκ πληροφοριῶν γραμματικῶν ἢ σχολιαστῶν συνίστανται εἰς δύο μόνον λέξεις ἢ καὶ εἰς μίαν μόνην.

Ὁ συγγραφεὺς παραθέτει ἀκολουθῶς πέντε καταλόγους, εἰς οὓς ἐκτίθενται συγκριτικῶς οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐκδόσεων Medeiros, Bergk, Diehl - Beutler, Knox καὶ Adrados πρὸς εὐχερῆ ἀνέυρεσιν τῆς ἀντιστοιχίας τῶν ἀριθμῶν τῶν ἀποσπασμάτων καὶ τὸν Ἰπωνακτεῖον πίνακα ἐκ 17 σελίδων, ἐκ δύο στηλῶν ἐκάστης, ἔνθα ἀναγράφονται αἱ ἀπαντώμενα εἰς τὰ ἀποσπάσματα λέξεις τοῦ λαμβογράφου ποιητοῦ.

Τὸ βιβλίον τοῦ Dr. Walter de Sousa Medeiros ἀποτελεῖ σημαντικὴν προσφορὰν εἰς τὰς ἑλληνικὰς σπουδὰς καὶ ἀξίζει νὰ χαιρετισθῆ ἢ ἔκδοσις του μετὰ πολλῆς ἰκανοποιήσεως.